

Омельковець Р.С.

МІКОЛОГІЧНА ЛЕКСИКА ЗАХІДНОПОЛІСЬКИХ ГОВІРОК

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, Воли
13, 43025*

У статті проаналізовано одно- і двокомпонентні мікономени західнополіських говірок, здійснено їх аналіз із погляду семантичної мотивації.

Ключові слова: мотивація, мікономени, західнополіські говірки.

Цінним джерелом інформації про мовлення діалектоносіїв та про їх позамовне оточення є діалектна лексика, тому дослідження лексичного складу говорів завжди актуальне і становить особливий інтерес. Одним із найцікавіших українських регіонів у мовному відношенні є Західне Полісся, тому уже виконано ряд досліджень, присвячених вивченню окремих лексико-тематичних груп цього краю. На жаль, ще мало дослідженою залишається така лексична група, як назви грибів, що зумовлює актуальність нашої роботи. Мікологічна лексика західнополіських говірок являє собою значний пласт ботанічної лексики. Міконіміка Західного Полісся, як і загалом ботанічна лексика, характеризується надзвичайним різноманіттям, тому ця ЛТГ і стала об'єктом нашого дослідження. Мета розвідки – проаналізувати з позицій мотивації та етимології номени на позначення грибів у західнополіських говірках за матеріалами, зібраними за спеціально укладеною програмою.

Проблема мотивованості номенів – дуже складне й суперечливе питання, оскільки в основі виділення мотиваційних ознак часто лежить суб'єктивне сприйняття тієї чи тієї реалії. Вибір різних ознак в якості основи номінації залежать від індивідуального бачення об'єктів реального світу.

Якщо згрупувати всі мотиви, що лежать в основі іменування зафіксованих нами мікономенів, то виявиться їх 12. Хоча, варто зауважити, ці мотиваційні ознаки виявлені неоднаково часто.

1. Назви, похідні від виду дерева, з коренями якого співіснує грибниця: *п'ід:убник*, *дубувієк* 'дубовик' (росте в дубових лісах); *п'ідбері́зник*, *п'ідберезник*, *п'ідберезовик* 'підберезник' (росте під березами); *п'ідос'іновики*, *п'ідосі́чник*, *п'ідос'ін:ик* 'підосиковик' (росте під осиками); *березовик* 'підосиковик' (ці гриби ростуть і під березами).

2. Назви, похідні від місця зростання: *багн'ук* 'дубовик, синяк', *прибоУлоУту́ха* 'ковпак', *приболоті́ха* 'валуй', *гнойові́к*, *болот'анка* 'іноцибе звичайний' (ці гриби трапляються в перезволожених місцях); *бурувієк* 'білий гриб', 'боровик жовтий', *борувиєк'е* 'боровик жовтий' (росте в борах [7, с. 30; 3, с. 58, 5, с. 58,59]); *моховієк*, *муховієк* 'польський гриб' (росте серед моху [2 III, 525; 7, с. 193]), *п'ісо́чник* 'польський гриб' (за свідченням респондентів, трапляється переважно на піщаних ґрунтах), *пол'овій*, *пол'овикі* 'польський гриб' (трапляється на відкритих місцях); *пичире́ч'і*, *пичире́ц'і*, *печере́ц'а* 'печериця рудіюча отруйна' (назва, очевидно, походить від *пече́ра*, оскільки це "гриб, що росте в печерах" [2 IV, с. 364]); *йалувієк* 'вовнянка' (росте в ялинових лісах); *чосні́чник* 'іноцибе звичайний' (за свідченням респондентів, "росте там, де чосні́к").

3. Назви, похідні від кольору плодового тіла чи його частин: *червоногуло́вц'і*, *красногуло́вц'і*, *красн'ук*, *козак'і* 'підосиковик' (за червоним (гарним) забарвленням шапинки гриба [2 III, с. 78]); *голу́пка*, *голуб'інка* 'сироїжка їстівна', 'рядовка фіолетова', *син'ук*, *син'авки* 'клітоцибе бокалоподібний' (за свідченням респондентів, назва походить від кольору шапинки); *цигл'а́ник* 'павутинник оранжево-червоний отруйний' (респонденти пояснюють назву "циєгло́вим" кольором плодового тіла гриба); *б'іл'акі*, *б'ілані* 'хрящ-молочник

груповий (плодове тіло білого кольору); *зелинієчка*, *зелиніц'і*, *зел'інк'і* 'рядовка зелена', *сівка* 'мухомор пурпуровий'; *бл'ідухи* 'клітоцибе знебарвлений'; *смал'ій* 'білий гриб' (за кольором шапинки).

4. Назви, похідні від назв тварин: *лисичка*, *лисичк'і*, 'лисички справжні' (забарвлення плодового тіла нагадує колір шерсті лисиці [6 II, с. 500; 2 III, с. 242]); *плуски* 'лисичка справжня' (*пліска* – результат видозміни форми *ліска* [2 IV, с. 444]; *козл'ак* 'мухомор цезаря', 'маслюк звичайний'; *коза*, *кози*, *козин* 'рядовка тигриста отруйна' (за свідченням респондентів, ці гриби ростуть "чиєридоўу, йак стадо к'іс³"); *кобілиц'а* 'вовнянка' (за великим розміром шапинки); *кúри* 'валуй'; *кúрка*, *кúри* 'гриб зонтик лісовий пістрявий' (ці гриби ростуть групами).

5. Назви, похідні від назв частин тіла тварин: *вовн'анка* 'вовнянка' (від *вóвна*, оскільки поверхня 'вовнянки' вкрита пушком [2 I, с. 412]); *п'івен*, *п'івники* 'клітоцибе знебарвлений' (шапинки гриба нагадують за формою гребінь півня).

6. Назви, зумовлені особливостями будови плодового тіла: *цубух'і* 'іноцибе звичайний' (назва, очевидно, походить від *циба* – довга нога, *цибатий* – довгоногий, оскільки ці гриби вирізняються довгою, тонкою ніжкою); *п'івен* 'клітоцибе знебарвлений'; *змóршок*, *змóршк'і*, *сморж*, *смарчóк* 'зморшок їстівний' (назва, похідна від *зморшка* (довгасте заглиблення чи борозенка, складка на шкірі обличчя [4 II, с. 160]) і відображає характерну ознаку цього гриба: його ніжка і, особливо, шапинка покриті звивинами та складками); *риш'ітк'і* 'клітоцибе бокалоподібний' (за свідченням респондентів, названий так тому, що на ніжці чергуються світлі і темні волокна, утворюючи решітку); *волокон:иц'а* 'іноцибе звичайний' (респонденти пов'язують цю назву з тонкою, довгою ніжкою гриба, "н'іби волóкна"); *пухл'ак'і* 'дощовик несправжній' (назва, очевидно, походить від слова *пúхлий* – роздутий, товстий [1 III, с. 544]; *кúбики*, *кúбах* 'валуй' (Назви, похідні від *куб*, *кубок* – опукла посудина [6 II, с. 394]); *монáрх* 'зморшок їстівний' (очевидно, шапинка нагадує головний убір

монарха); *каменічка* ‘сироїжка їстівна’ (молоді гриби нагадують круглі камінці); *дерногуба* ‘зморшок їстівний’ (шапинка має дуже химерний вигляд); *крут’яник* ‘зморшок їстівний’ (плодове тіло має “покручений” – зморшкуватий вигляд).

7. Назви, похідні від властивостей плодового тіла: *бáб^лка* ‘підберезник’, ‘підосиковик’ (пов’язане з *бáбчитися* “морщитися, м’якнути”, назва зумовлена м’якістю, в’ялістю відповідних грибів [2 I, с. 105]); *пóрхалк’і*, *пóрхавк’і* ‘дощовик їстівний’, ‘дощовик несправжній’ (за здатність плодового тіла при дотику викидати спори у вигляді пилу “порхати” [5, 71]); *сиройіж^шка* ‘сироїжка їстівна’ (утворене від основи *прикметника сир-ий* та іменника *їж-а* [5, 72] і вказує на те, що цей гриб не потребує тривалої кулінарної обробки); *син’ак* ‘дубовик, синяк’, ‘боровик жовтий’, ‘польський гриб’ ‘підосиковик’, *син’ачкі* ‘дубовик, синяк’; (ці гриби синіють на зламі та при натисканні); *груд’* ‘хрящ-молочник груповий’, *груд’і* ‘хрящ-молочник оливково-чорний’, ‘боровик жовтий’ (так називають гриби, що ростуть купчасто, великими групами [5, 73]. За іншою версією назва походить від прикметника “груздий”: “груздий гриб” – “крихкий, ламкий гриб” (порівняти з лит. *gruzdùs* “крихкий, ламкий”) [7, 65]); *масл’ук* ‘маслюк звичайний’ (назва зумовлена тим, що шапинки цих грибів покриті маслянистою шкіркою [2 III, с. 408]); *пс’охи* ‘іноцибе звичайний’ (за свідченням респондентів, ця назва, очевидно, пов’язана із неприємним запахом гриба); *смерд’учка* ‘мухомор білий смердючий’; *мухомор* ‘мухомор білий смердючий’ (назва, утворена з основ іменника *тиха* і дієслова *moriti* [2 III, с. 543], жителі поліських сіл і досі використовують запечені з цукром і сметаною мухомори для боротьби з мухами); *рад’івка*, *рад’овка*, ‘рядовка тигриста отруйна’, ‘рядовка фіолетова’ (назви, похідні від *ряд* – “сукупність однорідних предметів або істот, витягнутих в одну лінію” [2 V, с. 153], оскільки плокові тіла розміщуються рядами); *павуті^{ен}ик* ‘павутинник оранжево-червоний отруйний’ (назва, зумовлена опушеними

краями шапинки гриба, які, за свідченням респондентів, “*н’іби зат’агнут’і навутіноу*”); *скриєнух* ‘вовнянка’ (респонденти мотивують цю назву тим, що “*гриб хрумкій*”); *хр’ашч* ‘хрящ-молочник груповий’ (назва, очевидно, зумовлена схожістю гриба до хряща – пружної сполучної тканини, що входить до складу скелета тварин); *громадк’и* ‘рядовка землиста’ (ці гриби ростуть групами – “*громадойу*”).

8. Назви, похідні від назв предметів: *панч’ішка* ‘ковпак’, *ковпак* ‘ковпак’ (оскільки, витягнута нерозкрита шапинка молодого гриба нагадує панчошу, чи ковпак); *ковпак* ‘маслюк звичайний’ (у молодих маслюків, за свідченням респондентів, шапинка щільно прилягає до ніжки і нагадує ковпачок) *зонт’ік* ‘ковпак’ (шапинка гриба нагадує парасолю); *цібух’і* ‘іноцибе звичайний’; *стручок* ‘зморшок їстівний’ (видовжене плодове тіло цього гриба нагадує сухий плід бобових рослин).

9. Назви, похідні від назви іншого виду гриба: *п’ідгрибн’і* ‘боровик жовтий’ (за свідченням респондентів, ця назва вказує як на схожість із ‘білим (*справжнім*) грибом’, так і на меншу його цінність. Зауважимо, що в більшості українських, польських, чеських, словацьких і частині російських діалектів слово “гриб” позначає саме ‘білий гриб’ [3, с. 162, 163]); *валуй* ‘сироїжка їстівна’ (назва, пов’язана з неїстівним грибом, наукова назва якого ‘валуй’, що дуже схожий на ‘сироїжку їстівну’). В.І. Даль пов’язує назву цього гриба зі словом “валять”, тобто перекидати [1 I, с. 162]. Грибники, часто перекидають його ногами чи палицею, сплутавши з їстівним грибом); *мухомор* ‘мухомор цезарів’ (назва, зумовлена схожістю цього гриба на отруйні мухомори, зокрема ‘мухомор червоний’); *зелинієчка* ‘іноцибе звичайний’ (за схожістю до їстівного гриба – ‘рядовки зеленої’, оскільки ‘іноцибе’ також може мати зеленуватий колір); *волнушка*, *волнушк’і* ‘ентолома жовтуватого-сиза отруйна’ (за схожістю до їстівного гриба ‘вовнянки’). Усі ці назви, похідні від *вовна*, оскільки поверхня ‘вовнянки’ покрита пушком [2 I, с. 412]; *рижак’е*, *ріжик’і* ‘ентолома

This document was created by Unregistered Version of Word to PDF Converter

жовтувато-сиза отруйна’ (за схожістю до їстівного гриба –‘рижика’, якого дещо нагадує кольором); *весёлка* ‘зморшок їстівний’ (нагадує ‘веселку звичайну’, яка, як свідчать респонденти, отримала таку назву за особливості будови плодового тіла); *правдівка* ‘польський гриб’ (за схожістю до ‘білого гриба’, якого називають *правдівим*); *п’ідрешётники* ‘дубовик, синяк’ (за схожістю до ‘козляка’, якого в народі називають *решетн’ак*); *п’ідзелénка*, *п’ідзелéнок*. ‘рядовка землиста’ (за схожістю до ‘рядовки зеленої’).

10. Назви, похідні від часу появи плодових тіл: *доУшчоУвiек* ‘дощовик їстівний’, ‘дощовик несправжній’ (плодові тіла цих грибів надзвичайно швидко ростуть після дощу); *iванци́* ‘маслюк звичайний’ (назва, похідна від власного імені *Иван* і мотивована часом першої масової появи плодових тіл маслюків – *на Івана*).

11. Назви, похідні від смакових якостей: *козак’i* ‘підосиковик’ (так називають менш цінні види грибів [2 II, с. 497]); *кúрка*, *кúри* ‘гриб зонтик лісовий пістрявий’ (за свідченням респондентів, смажені гриби “*нагаду́ють кúр’аче мiáсо*”).

12. Назви, що вказують на непридатність вживання в їжу або отруйність: *поУгáнка* ‘ковпак’, *отру́йний* ‘клітоцибе бокалоподібний’ (респонденти називають так не лише отруйні гриби, але й невідомі їм, яких вони не збирають); *сатан’iнс’кий* ‘чортів гриб’ (цю назву респонденти мотивують отруйними властивостями гриба – “*оУтру́йне – то ви́д нечiсто́ї сiли*”); *поУгáнка* ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’, ‘ентолома жовтувато-сиза отруйна’; *пс’óхи* ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’ (так називають неїстівні гриби); *плохотн’áк*, *плохотн’úк* ‘рядовка фіолетова’ (похідне утворення від *плохiй*, що означає поганий, кепський [2 IV, с. 454]); *мертвiáк* ‘печериця рудіюча отруйна’.

Мотивація складних номенів розглядається на рівні кожного компонента, напр.: *б’iлий гриeбн*, *бáбнка чиeрвóна*, *спрáвжн’iй гриeбн*, ‘білий гриб’; *бáбнка*

чиєрвона ‘підосиковик; *пóл’с’к’ий гриєб^п* ‘польський гриб’; *бл’іда погáнка* ‘ковпак’; *мухомóр жóвтий* ‘мухомор цезарів’; *мухомóр б’ілий, корулéц’а б’іла* ‘мухомор білий смердючий’; *вóвчий гриєб^п* ‘чортів гриб’; *отру́йний мухомóр, бáб^пковий мухомóр* ‘мухомор пурпуровий’; *спрáвжн’і опéн’к’і, справидлієв’і упéн’к’і, бл’іда по’гáнка* ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’; *отру́йн’ий гриєб^п* ‘кітоцибе знебарвлений’; *грузд’ молóчний, ко’убіел’ача гúба* ‘хрящ молочник груповий’; *чорн’ák молóчний, грузд’ чóрний, чóрна ко’убіел’ача гúба, диєривйáний гриєб^п* ‘хрящ-молочник оливково-чорний’.

Означення в таких найменуваннях вказують, як правило, на:

1) місце зростання (*нівний гриб* ‘дубовик, синяк’ (росте на відкритих місцях); *п’ідберéзн’і бáб^пки* ‘підберезник’; *пóл’с’к’ий гриєб^п* ‘польський гриб’; *пóрховка пол’овá* ‘дощовик їстівний’; *пóрховк’і л’ісов’і* ‘дощовик несправжній’);

2) колір шапинки або м’якоті (*б’ілий гриєб^п, бáб^пка чиєрвона* ‘білий гриб’; *бáб^пка чиєрвона* ‘підосиковик’; *б’іл’і опéн’ки* ‘іноцибе звичайний’; *б’іл’і боровикі* ‘боровик жовтий’; *бл’іда погáнка* ‘ковпак’; *мухомóр жóвтий* ‘мухомор цезарів’; *мухомóр б’ілий, корулéц’а б’іла* ‘мухомор білий смердючий’; *бл’іда по’гáнка* ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’; *грузд’ молóчний, грузд’ б’іий, грузовік б’ілий* ‘хрящ молочник груповий’; *чорн’ák молóчний, грузд’ чóрний, чóрна ко’убіел’ача гúба, грузд’ ко’урічневий* ‘хрящ-молочник оливково-чорний’; *грузд’ ф’іолéтовий* ‘рядовка фіолетова’; *жóвтий гриєб^п* ‘боровик жовтий’; *жóвта сиройішка, ‘валуй’*); *зелéна сиройіж^шка, с’іра сиройіж^шка* ‘сиройіжка їстівна’; *зелéна погáнка* ‘мухомор білий смердючий’; *корічнева сиройіж^шка* ‘мухомор пурпуровий’; *мухомóр жóвтий, чиєрвоний мухомóр* ‘мухомор цезарів’; *мухомóр б’ілий* ‘мухомор білий смердючий’; *р’адóвка че’рвона* ‘рядовка фіолетова’;

3) непридатність до вживання в їжу (*вóвчий гриб^н* ‘чортів гриб’; *отру́йний мухомóр*, ‘мухомор пурпуровий’; *отру́йн’ий гриб^н* ‘клітоцибе знебарвлений’; *чóрт’ів гриб^н*, *чóрний гриб^н*, *сатані́нс’кий гриб* ‘чортів гриб’; *вóвч’і опéн’к’и^і* ‘іноцибе звичайний’; *гужóв’і опéн’к’и^і* ‘ентолома жовтуватого-сиза отруйна’ (*гужóв’і* – похідне від *вуж*, що вказує на несправжність); *жа́бйачий гриб^н* ‘мухомор цезарів’; *нейі́ст’івний опéн’ок* ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’; *неспра́вжн’ий опéн’ок* ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’, ‘іноцибе звичайний’; *несправидлі́ев’і упéн’к’і* ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’; *отру́йна прибулоту́ха* ‘печериця рудіюча отруйна’; *отру́йний мухомóр* ‘мухомор пурпуровий’; *отру́йн’ий гриб^н* ‘клітоцибе знебарвлений’; *отру́йний гриб^н* ‘клітоцибе бокалоподібний’);

4) харчову цінність (*спра́вжн’ий гриб^н* ‘білий гриб’; *ца́рс’кий гриб^н* ‘білий гриб’ (вважають найсмачнішим із усіх грибів));

5) схожість із іншим видом гриба (*ба́б^нковий мухомóр* ‘мухомор пурпуровий’; *неспра́вжн’і опéн’к’і*, *несправидлі́ев’і упéн’к’і*, ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’; *масл’áта неспра́вжн’і* ‘ентолома жовтуватого-сиза отруйна’; *де́н:а гу́ба* ‘зморшок їстівний’ (за схожістю до ‘веселки звичайної’, плодове тіло якої виростає “за день”); *б’ілий сатані́нс’кий гриб^н* ‘чортів гриб’ (за схожістю з їстівним ‘білим грибом’); *ба́б^нковий мухомóр* ‘мухомор пурпуровий’; *б’і́л’і опéн’ки* ‘іноцибе звичайний’; *б’і́л’і боро́вкí* ‘боровик жовтий’; *ба́б^нка чи́рво́на* ‘білий гриб’, ‘підосиковик’; *бл’і́да по’га́нка* ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’, ‘печериця рудіюча отруйна’, ‘мухомор білий смердючий’, ‘ковпак’; *бл’і́да по’га́нка б’і́ла* ‘іноцибе звичайний’; *вóвч’і опéн’к’и^і* ‘іноцибе звичайний’; *голу́пка неспра́вжн’а* ‘валуй’ (за схожістю до ‘сироїжки їстівної’ – *голу́пки*); *гужóв’і опéн’к’и^і* ‘ентолома жовтуватого-сиза отруйна’; *жо́вта сиройі́шка* ‘валуй’; *за́йачий гриб^н* ‘дубовик,

синяк', 'польський гриб', 'боровик жовтий' (за схожістю зі *справжнім* – 'білим грибом'); *нейіст'івний опеньок* 'опеньок сірчано-жовтий несправжній'; *несправжній опеньок* 'опеньок сірчано-жовтий несправжній', 'іноцибе звичайний'; *несправдлив'і упеньк'і* 'опеньок сірчано-жовтий несправжній'; *отруйна прибулотуха* 'печериця рудіюча отруйна', *прибулотухи жовт'і* 'ентолома жовтуватато-сиза отруйна' (за схожістю із їстівним грибом 'ковпаком', якого іменують *прибулотуха*); *радівка рожева*, *радівка червона* 'вовнянка' (за схожістю з грибами родини Рядовки; *чорний гриб* 'зморшок їстівний' (за схожістю на 'гноювик чорний'));

б) частину тіла тварин: (*коб'яча губа* 'хрящ молочник груповий'; *гриб-бул'дог* 'чортів гриб' (своєю масивністю нагадує морду бульдога);

7) особливості будови плодового тіла (*дів'ячі губи* 'валуй'; *корулець* 'а біла' 'мухомор білий смердючий' (назва *корулець*, очевидно, зумовлена короноподібним кільцем навколо ніжки мухомора [2 III, с. 39]; *лійкоподібний* 'др'іжи' 'хрящ-молочник оливково-чорний' (шапинка гриба нагадує лійку);

8) властивості плодового тіла (*дирив'яний гриб* 'хрящ-молочник оливково-чорний' (цей гриб дуже твердий); *гриб* 'запашник' 'мухомор білий смердючий'; *лікувальний гриб* 'дощовик несправжній'; *пурхавка димчаста* 'дощовик несправжній' ("йак наступши, то йде дим").

В основу назв грибів народ, як творець мови, вибирає ту рису, яка його найбільш вражає. Аналіз зафіксованого матеріалу дозволяє зробити висновок, що домінуючою мотиваційною ознакою є морфологічні властивості грибів.

Особливістю мотивації є й те, що частина мотивованих назв – прямомотивовані, а частина – опосередкованомотивовані.

Часто мотивація йде не від первісного мотиву, а переноситься від одного виду грибів до другого внаслідок їх подібності, тобто відбувається процес перейменування всередині ботанічної номенклатури.

Незначна кількість мотивованих найменувань є такими, які дозволяють потрактувати їх по-різному. Тут простежується накладання мотивів. При цьому один із них може бути домінантним, а інший підпорядкованим або приглушеним., напр.: *козак'і* 'підосиковик' (за червоним (гарним) забарвленням шапинки гриба, а також так називають менш цінні види грибів)

Частина найменувань зовні має прозорий формальний зв'язок із лексемами, однак мотив номінації встановити практично неможливо. Наприклад, затемнена мотивація лексеми *веселики* 'мухомор пурпуровий'.

Отже, мотивація назв залишається однією з важливих теоретичних проблем мовознавства.

Література:

1. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка / В.И. Даль. – М. : Русский язык, 1999. – Т. 1-4.
2. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / за ред. О.С. Мельничука. – К. : Наук. думка, 1982-2006. – Т. 1-5.
3. Меркулова В.А. Очерки по русской народной номенклатуре растений / В.А. Меркулова. – М. : Наука, 1967. – 258 с.
4. Новий тлумачний словник української мови. – К. : Аконіт, 2001. – Т. 1-4.
5. Симоненко Л.О. Формування української біологічної термінології / Л.О. Симоненко. – К. : Наук. думка, 1991. – 152 с.
6. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка / М. Фасмер. – М. : Прогресс, 1964-1973. – Т. 1-4.
7. Шанский Н.М. Школьный этимологический словарь русского языка. Происхождение слов / Н.М. Шанский, Т.А. Боброва. – 5-е изд., стереотип. – М. : Дрофа, 2002. – 400 с.